

УДК: 330.131.7:65.050.012

М.В. Микитась, Укрбуд, м. Київ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

АНОТАЦІЯ

У статті визначені особливості конкурентоспроможності будівельного підприємства. Досліджений зв'язок між конкурентоспроможністю та економічною безпекою будівельних підприємств. Визначені основні функціональні складові економічної безпеки.

Ключові слова: будівельне підприємство, економічна безпека, розвиток, конкурентоспроможність, функціональна складова, позиція, ціль.

Постановка проблеми. Роль будівельної галузі для економіки країни переоцінити важко. Адже, на думку фахівців, кожна гривня, вкладена в будівництво, приносить 2,5-3 грн ВВП, а кожне додаткове місце в будівельній галузі - 5-6 робочих місць в інших галузях [1]. Досвід світових економік переконує, що інтенсивність розвитку інвестиційно-будівельної діяльності країни є індикатором її як соціального, так і економічного добробуту.

За офіційною статистикою у 2011 році у житлове будівництво вкладено 28413 млн. грн., що складає 2,2 % від всього ВВП України, а кількість зайнятих — 3,18 % від загальної кількості зайнятих в економіці, що ще раз засвідчує необхідність розвитку даної галузі та її потенціал. Негативні явища, які відбувалися в економіці України, в період значного спаду світової економічної кризи 2008 — 2010 рр. позначилися й на будівельній галузі. Значне уповільнення темпів зростання обсягів будівельних робіт майже за всіма видами діяльності відобразилося на всіх сферах економіки України.

Економічне зростання країни може бути досягнуто за рахунок росту будівельної галузі, що дозволить сформувати необхідні умови для розв'язання ряду проблем соціально-економічного характеру.

Ті умови, які складаються на сьогодні в будівництві та економіці країни в цілому, а також розвиток сучасної науки, свідчать, що основними умовами забезпечення надійності функціонування підприємств в національній економіці є гарантування економічної безпеки, а відтак і конкурентоспроможності національного виробника.

Метою даної статті є визначення взаємозв'язку

між економічною безпекою та конкурентоспроможністю будівельного підприємства, у тому числі й для умов будівельних корпорацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останні роки проблемі економічної безпеки суб'єктів господарювання приділяється значна увага. Дослідження у галузі економічної безпеки будівельних підприємств проводили такі науковці, як Богдан Н. М., Чорна М. В., Пірятінська І. В., Федосова О. В., Молодід О. О., Качан О. М., Мігус І. П., Чернетко С. А. та ін. Окрема увага була приділена корпоративним підприємствам будівельної галузі харківськими фахівцями Момотом Т.В., Філатовою І.О. та Тофанюком О.В.

Окремо дослідження конкурентоспроможності підприємства проводили І.Ансоффа, А.Е. Воронкова, Ф.Котлер, М. Портер, Ю.А. Сімеха, Р.А. Фатхутдінова, А.Ю.Юданова та ін. Питання економічної безпеки як складової конкурентоспроможності підприємства намагалася вирішити Шапірова О.С., але дані дослідження не мали жодної галузевої належності. Тому можна стверджувати, що проведення досліджень, які б визначали взаємозв'язок між економічною безпекою будівельного підприємства та його конкурентоспроможністю, будуть вкрай актуальними.

Виклад основного матеріалу. У попередніх статтях [2] було визначено, що конкурентоспроможність будівельного підприємства має розглядатися як комплексна категорія, яка визначає її місце порівняно з іншими підприємствами і враховує дію різноманітних факторів та оцінюється за різними показниками. Тоді як безпосередньо конкурентоспроможність підприємства [2, 3, 4] визначається, як здатність підприємства забезпечувати в умовах конкурентного ринку проведення ефективної фінансово-господарської діяльності й отримання прибутків. Ефективність діяльності підприємства, у тому числі й будівельного, забезпечується використанням всіх наявних на цьому підприємстві ресурсів. А в літературі максимально ефективне використання наявних ресурсів (потенціалу) та можливостей підприємства з метою забезпечення стану захищеності підприємства від небажаних впливів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру розглядають як економічну безпеку цього підприємства.

Оскільки потенціал будівельного підприємства є основою для його економічної безпеки, в той же час результатом використання потенціалу підприємства є його конкурентоспроможність. Саме потенціал підприємства та повнота його використання визначають ринкову позицію підприємства і його конкурентоспроможність. Зв'язок економічної безпеки підприємства з

його конкурентоспроможністю є безпосереднім, прямим та лінійним, тобто висока конкурентоспроможність підприємства є запорукою його міцної економічної безпеки (або сприйняття її такою). Але слід враховувати, що конкурентоспроможність є прямим наслідком міцної економічної безпеки підприємства, яка є одним з вагомих чинників стійкої ринкової позиції підприємства — дозволяє її утримувати протягом певного часу [5].

Економічна безпека підприємства є основою для формування економічної безпеки галузі та держави в цілому, так само як і на конкурентоспроможності підприємства ґрунтується конкурентоспроможність галузі та держави. Економічна безпека та конкурентоспроможність мають зовнішні та внутрішні чинники, які з одного боку визначають стан економічної безпеки будівельного підприємства, а з іншого — конкурентну позицію підприємства на ринку.

Дії керівництва підприємства, які спрямовані на забезпечення належного рівня економічної безпеки, формують головну мету підприємства, яка згідно з Господарським кодексом України [6] полягає у максимізації прибутку, але з точки зору підприємства головна його мета — це забезпечення гарантій стабільного та максимально ефективного функціонування на сучасному етапі господарювання та забезпечення високого потенціалу розвитку в майбутньому, що за своєю суттю є забезпеченням конкурентної позиції підприємства на ринку.

Виходячи із головної мети підприємства формуються основні функціональні цілі діяльності підприємства, які збігаються як для забезпечення конкурентної позиції на ринку, так і для забезпечення економічної безпеки:

- висока фінансова ефективність роботи, фінансова стійкість та незалежність підприємства;
- технологічна незалежність підприємства;
- досягнення високого рівня технічного потенціалу підприємства;
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;
- ефективність менеджменту на підприємстві;
- створення належної ефективності корпоративних НДДКР;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності підприємства на стан навколишнього середовища;
- патентна чистота усіх аспектів діяльності підприємства;
- захист інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного

забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;

- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Таке узагальнення цілей діяльності підприємства дозволяє визначити стратегічні цілі при формуванні політики підприємства, яка має на меті забезпечення конкурентоспроможності та економічної безпеки.

Як зазначалося раніше, економічна безпека та конкурентоспроможність підприємства мають зовнішні та внутрішні чинники впливу. Одним із внутрішніх елементів економічної безпеки підприємства, зокрема й будівельного, є фінансова функціональна складова. Окремі фахівці основою забезпечення конкурентоспроможності визначають діагностику фінансового стану підприємства [7], а відтак поєднують фінансову внутрішню функціональну складову економічної безпеки підприємства з його конкурентоспроможністю. Іншими функціональними складовими економічної безпеки будівельного підприємства, визначними науковцями, є [8]:

- технічна складова як рівень забезпечення підприємства передовим та якісним обладнанням — внутрішня функціональна складова;
- ресурсна, яка відповідає за якість продукції, що надходить на підприємство для подальшої переробки, своєчасність поставок та відповідність цієї продукції міжнародним стандартам — внутрішня функціональна складова;
- технологічна, котра характеризує, наскільки технології, що застосовуються на підприємстві, відповідають найкращим світовим аналогам з оптимізації витрат — внутрішня функціональна складова;
- правова — всебічне правове забезпечення діяльності підприємства, дотримання чинного законодавства — внутрішня функціональна складова;
- інформаційна — здійснення ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення господарської діяльності підприємства — внутрішня функціональна складова;
- екологічна, що відображається у дотриманні діючих екологічних норм, мінімізації втрат від забруднення навколишнього середовища — внутрішня функціональна складова;
- силова, яка полягає в забезпеченні фізичної безпеки працівників фірми (перш за все керівників) і збереженні її майна, — внутрішня функціональна складова;
- ринкова складова економічної безпеки характеризує ступінь відповідності внутрішніх можливостей роз-

вितку підприємства зовнішнім, які генеруються ринковим середовищем, — зовнішня функціональна складова; — інтерфейсна складова характеризує надійність взаємодії з економічними контрагентами — зовнішня функціональна складова.

Всі ці складові економічної безпеки будівельного підприємства тісно пов'язані з зовнішніми та внутрішніми чинниками конкурентоспроможності будівельного підприємства.

Забезпечення та підтримання як конкурентоспроможності, так і економічної безпеки можливе лише при постійному моніторингу та виявленні проблемних місць у діяльності досліджуваного будівельного підприємства. Не менш важливим кроком є вжиття заходів з ліквідації цих проблемних місць.

Висновки

1. Економічні категорії "конкурентоспроможність" та "економічна безпека" тісно пов'язані між собою та ґрунтуються на потенціалі підприємства;

2. Стабільний стан економічної безпеки будівельного підприємства витікає з його конкурентоспроможності, а конкурентоспроможність — зі стабільного функціонування підприємства в умовах економічної безпеки;

3. На економічну безпеку та конкурентоспроможність підприємства впливають чинники зовнішнього та внутрішнього характеру. Функціональні складові економічної безпеки будівельного підприємства тісно пов'язані з зовнішніми та внутрішніми чинниками конкурентоспроможності будівельного підприємства;

4. Вирішальними кроками на шляху забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства та його конкурентоспроможності є моніторинг та виявлення проблемних місць у діяльності підприємства, а також заходи з ліквідації цих проблем;

5. Для забезпечення конкурентної позиції підприємства на ринку потрібно визначення його конкурентних переваг та визначення механізму управління конкурентоспроможністю будівельного підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Момот Т.В. Економічна безпека корпоративних підприємств будівельної галузі / Т.В. Момот, І.О. Філатов, О.В. Тофанюк // *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*, 2011. — № 2 (14). — С. 14 — 26.

2. Микитась М.В. Підвищення конкурентоспроможності будівельного підприємства / М.В. Микитась // *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*, 2012. — № 26 — С. 143 — 148

3. Шемчук Л.О. Конкурентоспроможність підприємства в системі чинників її забезпечення // *Електронний ресурс*. http://mev-hnu.at.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferencija/8_s_hljakhi_pidvishhennja_konkurentospromozhnosti_vitchiznj_anikh_pidpriemstv/konkurentospromozhnist_pidpriemstva_v_sistemi_chinnikiv_jiji_zabezpechennja/9-1-0-113.

4. Шапірова О.С. Економічна безпека як невід'ємна складова конкурентоспроможності підприємства // *Електронний ресурс*. <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2223/1/Scharipova.pdf>.

5. Кузьменко О.М. Економічна безпека підприємства: зв'язок з іншими категоріями та поняттями / О.М. Кузьменко // *Електронний ресурс*. Режим доступу: http://thesis.at.ua/publ/2012/bezpekoznavstvo_teorija_ta_praktika/kuzmenko_o_m_ekonomichna_bezpeka_pidpriemstva_zv_39_jazok_z_inshimi_kategorijami_ta_ponjattjami/4-1-0-172.

6. Господарський кодекс України. — Офіц. текст — К. : Кондор, 2004. — 208с.

7. Сапрукіна Л. М. Діагностика фінансового стану підприємства як основа забезпечення його економічної безпеки / Л. М. Сапрукіна, К. І. Шипіл // *Електронний ресурс*. <http://www.economy.nauka.com.ua/=1577>.

8. Молодід О.О. Характеристика загроз економічної безпеки будівельного підприємства / О.О. Молодід // *Теорія і практика будівництва*, 2009. — № 5 — С. 54-58.

АННОТАЦІЯ

В статті определены особенности конкурентоспособности строительного предприятия. Исследована связь между конкурентоспособностью и экономической безопасностью строительных предприятий. Определены основные функциональные составляющие экономической безопасности.

Ключевые слова: строительное предприятие, экономическая безопасность, развитие, конкурентоспособность, функциональная составляющая, позиция, цель.

ANNOTATION

In this article the features of the competitiveness of construction enterprises. The connection between competitiveness and economic security construction companies is investigated. The basic functional components of economic security are determined.

Keywords: construction enterprise, economic security, development, competitiveness, functional component, position, the target.